

Skriftstället i Vasastan AB
Anders Johnson
2019-06-13

Tio teser om entreprenörskap

1. Utvecklingen är experimentell.

För alla mänskliga problem finns alltid oprövade lösningar som är bättre än de bästa som hittills har prövats. Ekonomisk utveckling bygger på att många människor ständigt bedriver experiment med nya lösningar. Bakom varje framgångsrikt experiment ligger oftast många misslyckanden. Ibland kan en fruktbar lösning uppkomma genom rena tillfälligheter eller som resultat av ett misstag.

Utvecklingen är också full av stickspår och återvändsgränder. En lösning som i förstone syns framgångsrik, kan efter en tid visa sig behäftad med allvarliga nackdelar eller konkurreras ut av andra, ännu bättre lösningar.

2. Entreprenörerna har en nyckelroll.

Entreprenörer är personer som tar initiativ till och organiserar nyskapande verksamheter. De spelar en avgörande roll för utvecklingen. Innovationer är de nyskapande idéer som entreprenörerna bygger sin verksamhet på. Ibland är det entreprenören som har tagit fram idén. I andra fall är entreprenören och idéskaparen (innovatören) olika personer.

3. Entreprenörer möter motstånd.

Entreprenörer möter ofta motstånd, dels därför att de ifrågasätter traditioner och hävdvunna "sanningar", dels därför att de, om de lyckas, utgör ett hot mot branschens etablerade aktörer. Vi kan finna detta motstånd hos allmänhet och medier, bland arbetstagare och fack, i politik och förvaltning och bland företagare, särskilt i den berörda branschen.

4. Entreprenörer behövs inom alla samhällssektorer.

Entreprenörer finns och behövs inom alla delar av samhället, i näringslivet, offentlig sektor, politik, föreningsliv och på andra håll.

Det finns många likheter mellan nydanande entreprenörer i näringslivet och nyskapare inom vetenskap, konst och andra samhällsoråden.

5. Ekonomisk utveckling handlar inte bara om teknik.

Många företagsframgångar bygger snarare på organisatoriska innovationer än på tekniska innovationer (uppfinningar). De organisatoriska innovationerna kan handla om exempelvis marknadsföring, arbetsorganisation, ledarskap och försäljningskanaler.

Det finns också många exempel på att en tekniskt briljant lösning inte leder till ekonomisk utveckling. Det kan bero på att uppfinnaren saknar intresse eller förmåga för entreprenörskap, på att det inte finns någon lämplig entreprenör i omgivningen eller på regelsystemen och attityderna i samhället.

6. Lagstiftningen är viktig.

En avgörande faktor bakom tillväxten är hur lagstiftningen i samhället påverkar enskilda individers möjligheter och motivation att utbilda sig, arbeta, experimentera, uppfinna, spara, investera, starta och driva företag etcetera.

En viktig förklaring till den snabba ekonomiska utvecklingen i Sverige efter 1870 var de reformer som genomfördes under 1800-talet, bland annat laga skifte 1827, silvermyntfot 1834, folkskola 1842, aktiebolagslag 1848, läroverksreform 1849, stambanor 1854, fri in- och utvandring samt fri rörlighet inom landet 1860, näringsfrihet 1864, frihandel 1865, skandinavisk valutaunion med guldmyntfot 1873 samt flera reformer som ökade kvinnors rättigheter.

7. Attityder är också viktiga.

Alla människor föds med en inneboende nyfikenhet och kreativitet. Dessa egenskaper kan förstärkas eller försvagas beroende på uppväxtmiljön – inte minst skolan har här en avgörande betydelse.

Attityder, traditioner och värderingar i samhället kan främja eller försvåra utveckling. Sådana informella regler är en viktig förklaring till de skillnader i entreprenörskap som finns mellan olika regioner i Sverige.

8. Invandrarnas betydelse har varit avgörande.

Invandrare har sedan medeltiden haft en avgörande betydelse för Sveriges ekonomiska utveckling, som företagare, experter eller yrkesarbetare.

Invandrare kan ha förvärvat särskild kompetens som ännu inte finns i Sverige. De kan tillföra landet kapital för investeringar. De kan ha ett internationellt kontaktnät som bland annat är värdefullt för internationella affärer. Människor som bryter upp från sitt hemland är dessutom genomsnittligt sett mer initiativkraftiga än de som hela livet bor kvar där de har fötts.

9. Kvinnornas betydelse är underskattad.

Kvinnornas insatser osynliggörs ofta i beskrivningen av den ekonomiska historien. Fram till slutet av 1800-talet var det lilla familjeföretaget dominerande inom nästan alla branscher. Både mannen och hustrun gjorde normalt viktiga insatser i dessa företag.

Kvinnor hade fram till mitten av 1800-talet mycket begränsade möjligheter att självständigt utöva olika näringar och yrken. Av sociala skäl kunde fattiga kvinnor få tillstånd att driva till

exempel enklare handel eller krogrörelse. Änkor hade också rätt att ta över rörelsen vid makens död. Framförallt under stormaktstiden, när män ofta låg ute i fält eller avled på slagfältet, kom många kvinnor att inta framträdande positioner som storföretagare i Sverige.

Även efter det att näringsfriheten hade införts i mitten på 1800-talet var många yrken, framförallt offentliga tjänster, stängda för kvinnor, antingen genom direkta förbud eller genom att kvinnor var utestängda från högre utbildning. Dessutom dröjde det ända till 1921 innan gifta kvinnor blev myndiga och fick rätt att självständigt råda över sin ekonomi.

10. Utveckling innebär också avveckling.

Utveckling innebär att nya företag, arbetstillfällen, produkter och produktionsmetoder hela tiden introduceras samtidigt som äldre företag, arbetstillfällen, produkter och produktionsmetoder försvinner eller i varje fall minskar i betydelse. Ingen utveckling är möjlig utan avveckling. Resurser i form av bland annat arbetskraft måste frigöras för att kunna skapa nya företag.

Även om nya arbetstillfällen skapas, vet ingen i förväg exakt vilka jobb eller vilka företag som uppstår eller som växer genom den ekonomiska utvecklingen. En anledning är att de företagare som har störst framgångar ofta är de som gör något som ingen annan tror på. Det är ofta lättare att förutsäga vilka jobb som försvinner. Dessutom är det lättare för de potentiella förlorarna att organisera sig i arbetet mot förändringar än det är för de potentiella (ännu oidentifierade och ofta ännu icke existerande) vinnarna att arbeta för förändring.